

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.17.1.2023

Pan
Jerzy Poznański
Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w Krakowie
ul. Krupnicza 11
31-123 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/088 – Funkcjonowanie administracji miar

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Okręgowy Urząd Miar w Krakowie (<i>OUM lub Urząd</i>), ul. Krupnicza 11, 31-123 Kraków.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jerzy Poznański, Dyrektor Okręgowego Urząd Miar w Krakowie (<i>Dyrektor</i>) od 16 stycznia 2004 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Planowanie i wykonywanie zadań z zakresu prawnej kontroli metrologicznej oraz ustawy o towarach paczkowanych.2. Ustalanie i dochodzenie należności wynikających z realizacji ustawowych zadań.3. Nadzór w zakresie stosowania legalnych jednostek miar i przyrządów pomiarowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 (I półrocze), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Andrzej Salwiński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/83/2023 z 22 sierpnia 2023 r.2. Aleksander Podsiadło, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/85/2023 z 4 września 2019 r.

(akta kontroli. str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Urząd, co do zasady, prawidłowo realizował zadania dotyczące prawnej kontroli metrologicznej oraz sprawował rzetelny nadzór nad podmiotami paczkującymi towary i użytkownikami przyrządów pomiarowych. Przyrządy pomiarowe legalizowano w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, a szczegółowy podział i sposób realizacji zadań dotyczących prawnej kontroli metrologicznej oraz nadzoru nad podmiotami paczkującymi towary i użytkownikami przyrządów pomiarowych określony był w uregulowaniach wewnętrznych, które były przestrzegane. Zarówno struktura organizacyjna OUM jak i stan zatrudnienia pozwalały na wykonywanie tych zadań i były do nich adekwatne.

Urząd prawidłowo wykonywał zadania związane z legalizacją przyrządów pomiarowych, za wyjątkiem legalizacji odcinkowych pomiarów prędkości. Legalizacja tych przyrządów była prowadzona przez OUM niezgodnie z rozporządzeniem określającym wymagania i zakres sprawdzeń przyrządów do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego podczas legalizacji ponownej³ oraz nierzetelnie. NIK negatywnie ocenia niesprawdzenie poprawności wskazań dla 10 różnych prędkości w każdym kierunku podczas wszystkich 11 legalizacji odcinkowych pomiarów prędkości wykonywanych w okresie objętym kontrolą. Ponadto Urząd, co do zasady, nie przeprowadzał pomiarów prędkości, przy których przyrządy miały rejestrować wykroczenia drogowe. Przykładowo, w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości zlokalizowanego na drodze S7 w tunelu Naprawa-Skomielna Biała na odcinku w kierunku Krakowa, przeprowadzono 10 pomiarów prędkości przy czym sześć z nich mieściło się w przedziale od 71 do 78 km/h, a najwyższa prędkość przy której sprawdzono działanie pomiaru wynosiła 104 km/h. Tymczasem na tym odcinku system miał rejestrować wykroczenia powyżej prędkości 110 km/h. Zdaniem NIK błędy popełnione podczas legalizacji przyrządów do pomiaru prędkości powodują istotne ryzyko możliwości podważenia wyników pomiarów przez kierowców i zakwestionowania nałożonych na nich mandatów.

W ocenie NIK Urząd w sposób rzetelny i we właściwej wysokości pobierał opłaty za czynności urzędowe i wynagrodzenia za czynności cywilnoprawne takie jak wzorcowania przyrządów pomiarowych. Urząd dochodził należności, które nie zostały opłacone w terminie i w okresie objętym kontrolą należności przeterminowane z tytułu opłat i wynagrodzeń spadły z poziomu 110,9 tys. zł na koniec 2021 r. do 95,5 tys. zł według stanu na 30 czerwca 2023 r. Urząd podejmował prawidłowo działania windykacyjne, lecz w odniesieniu do skontrolowanych należności działania te zostały podjęte przed okresem objętym kontrolą. Wysokość opłat za czynności urzędowe wynikała wprost obowiązujących przepisów, natomiast wysokość wynagrodzeń za czynności cywilnoprawne wynikała z przyjętego w OUM cennika. Pobierane wynagrodzenia pokrywały koszty związane z prowadzeniem czynności. Na koszty prowadzenia czynności składały się przede wszystkim wynagrodzenia pracowników, które stanowiły od 80 do 82% wydatków OUM. NIK zwraca uwagę, że wynagrodzenia były na bardzo niskim poziomie i 55 spośród 134 pracowników otrzymywało je na poziomie płacy minimalnej.

OUM sprawował rzetelny nadzór nad podmiotami paczkującymi towary i użytkownikami przyrządów pomiarowych. Kontrole były planowane

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę w formie opisowej.

³ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 17 lutego 2014 r. w sprawie wymagań, którym powinny odpowiadać przyrządy do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego, oraz szczegółowego zakresu badań i sprawdzeń wykonywanych podczas prawnej kontroli metrologicznej tych przyrządów pomiarowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1081).

z uwzględnieniem wytycznych otrzymywanych z Głównego Urzędu Miar (GUM) i możliwości technicznych oraz kadrowych. NIK zwraca jednak uwagę, że przy planowaniu kontroli na 2021 r. i 2022 r. nie uwzględniono epidemii COVID-19. Pomimo że już w 2020 r. znacząco ograniczono liczbę wykonywanych kontroli z powodu epidemii, to w planach na lata 2021-2022 zakładano wykonywanie kontroli na poziomie takim jak przed epidemią. W efekcie plan kontroli podmiotów paczkujących został wykonany w 2021 r. na poziomie 9%, a w 2022 r. na poziomie 27%. Plan kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych zrealizowano na poziomie odpowiednio 32% i 40%. Pracownicy OUM prowadzili kontrole rzetelnie i zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości nakładano mandaty karne i wydawano zalecenia pokontrolne. Urząd na bieżąco reagował na wpływające informacje o potencjalnych nieprawidłowościach, które dotyczyły przede wszystkim rzetelności pomiarów na stacjach paliw, chociaż wystąpiły przypadki niepoinformowania skarżących o niezafatwieniu sprawy w ustawowym terminie. Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości dotyczące sposobu prowadzenia kontroli miały charakter formalny i nie miały wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie i wykonywanie zadań z zakresu prawnej kontroli metrologicznej oraz ustawy o towarach paczkowanych

Opis stanu faktycznego

Sposób realizacji zadań dotyczących prawnej kontroli metrologicznej i ustawy o towarach paczkowanych został określony w regulaminie organizacyjnym⁵ Urzędu oraz w regulaminach wewnętrznych. W OUM przestrzegano tych uregulowań. W regulaminie organizacyjnym ustalono, że Urząd wykonuje czynności w zakresie prawnej kontroli metrologicznej zgodnie z rzeczowym i miejscowym zakresem działania, a poza obszarem działania Urzędu, może tych czynności dokonywać na podstawie porozumienia pomiędzy dyrektorami właściwych OUM, pod warunkiem, iż nie będzie to prowadziło do zmiany właściwości miejscowej OUM. Wskazano, że Urząd wykonuje czynności dotyczące prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych w Urzędzie, punktach legalizacyjnych oraz miejscu zainstalowania lub użytkowania przyrządów pomiarowych. Wykonywanie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych przypisano do zadań Wydziału Legalizacji oraz wydziałów zamiejscowych⁶. Wskazano, że Urząd wykonuje czynności związane z nadzorem nad paczkowaniem towarów i produkcją butelek miarowych zgodnie z ustalonym obszarem działania, w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o towarach paczkowanych⁷.

Dyrektorowi Urzędu przypisano realizowanie zadań wynikających z ustawy o towarach paczkowanych.

Ponadto:

- Wydziałowi Usług Metrologicznych przypisano wykonywanie czynności związanych z legalizacją przyrządów pomiarowych, opiniowanie aktów prawnych, norm, zaleceń i innych opracowań dotyczących prawnej kontroli

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Załącznik do zarządzenia nr 11 Prezesa GUM z 28 września 2018 r.

⁶ W Przemyślu, Tarnobrzegu, Rzeszowie, Tarnowie, Jasle i Nowym Sączu.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2255, ze zm., dalej: *ustawa o towarach paczkowanych*.

metrologicznej oraz sporządzanie decyzji wynikających z realizacji prawnej kontroli metrologicznej,

- Wydziałowi Nadzoru i Koordynacji przypisano koordynowanie spraw dotyczących prawnej kontroli metrologicznej oraz opiniowanie aktów prawnych, norm, zaleceń i innych opracowań dotyczących prawnej kontroli metrologicznej oraz przygotowywanie projektów planów rozwoju działalności i wyposażenia technicznego w obszarze prawnej kontroli metrologicznej,
- Wydziałowi Legalizacji oraz wydziałom zamiejscowym przypisano wykonywanie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych, zgodnie z właściwością rzeczową oraz sporządzanie decyzji wynikających z realizacji prawnej kontroli metrologicznej.

(akta kontroli str. 6-15)

Szczegółowo zakres prawnej kontroli metrologicznej opisano w regulaminie wewnętrznym Wydziału Usług Metrologicznych, Wydziału Legalizacji oraz wydziałów zamiejscowych. Natomiast w regulaminie wewnętrznym Wydziału Nadzoru i Koordynacji wskazano zadania tego wydziału dotyczące planów i sprawozdań w obszarze prawnej kontroli metrologicznej, kontrolowania komórek organizacyjnych realizujących zadania z jej zakresu oraz koordynowania na obszarze właściwości miejscowe Urzędu spraw z zakresu tej kontroli.

Sprawowanie nadzoru nad paczkowaniem towarów zgodnie z ustalonym obszarem działania w trybie i na zasadach określonych w ustawie o towarach paczkowanych przypisano Wydziałowi Legalizacji oraz wydziałom zamiejscowym, zgodnie z ustalonym obszarem działania⁸.

(akta kontroli str. 19-39)

Zakresy czynności pracowników OUM były ustalone w formie pisemnej i określały m.in.: stanowisko służbowe pracownika, komórkę organizacyjną, zakres obowiązków wynikających z przepisów ogólnych (wykaz tych przepisów), wykaz podstawowych zadań oraz szczegółowy zakres czynności i odpowiedzialności. Zakresy czynności sformułowano w sposób przejrzysty i spójny⁹. W okresie objętym kontrolą wszystkie zadania OUM realizowali pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę i nie występowały przypadki zawierania umów cywilnoprawnych dotyczących zadań związanych z prawną kontrolą metrologiczną oraz ustawą o towarach paczkowanych.

(akta kontroli str. 18, 115-122)

Dyrektor Urzędu wskazał, że w latach 2021-2023 nie stwierdzono niedostosowania organizacji Urzędu do jego celów i zadań. Wskazał także, iż struktura Urzędu, położenie i odległości pomiędzy wydziałami zamiejscowymi a Wydziałem Legalizacji zapewniają użytkownikom przyrządów pomiarowych swobodny dostęp do Urzędu.

(akta kontroli str. 131)

W okresie objętym kontrolą plan zatrudnienia obejmował 138 etatów (126 etatów w ramach służby cywilnej i 12 spoza służby cywilnej). Urząd zatrudniał:

- na 1 stycznia 2021 r.: 123 osoby (122,35 etatu) na stanowiskach merytorycznych i 12 osób (12 etatów) na stanowiskach administracyjnych. Wystąpiło 3,65 wakatów na stanowiskach merytorycznych,
- na 1 stycznia 2022 r.: 123 osoby (122,35 etatu) na stanowiskach merytorycznych i 12 osób (12 etatów) na stanowiskach administracyjnych. Wystąpiło 3,65 wakatów na stanowiskach merytorycznych,

⁸ Obszary działania wydziałów określały regulaminy wewnętrzne.

⁹ Sprawdzono na próbie dotyczącej 12 pracowników wybranych w sposób losowy.

- na 1 stycznia 2023 r.: 127 osób (122,75 etatu) na stanowiskach merytorycznych i 12 osób (12 etatów) na stanowiskach administracyjnych. Wystąpiło 3,25 wakatów na stanowiskach merytorycznych,
- na 30 czerwca 2023 r.: 122 osoby (118,55 etatu) na stanowiskach merytorycznych i 12 osób (11,5 etatu) na stanowiskach administracyjnych. Wystąpiło 7,45 wakatów na stanowiskach merytorycznych i 0,5 wakatu na stanowiskach administracyjnych.

(akta kontroli str. 40-64)

Dyrektor Urzędu wskazał, że braki kadrowe występujące w Urzędzie skutkowały wydłużeniem terminów wykonywanych legalizacji, koniecznością przesuwania zadań i przesuwaniem terminów urlopów, oraz wiązało się z koniecznością maksymalnego zwiększenia zaangażowania i obciążenia pracowników w celu zrównoważenia tych braków. Wskazał ponadto, że podstawową zasadą jest zachowanie terminów kodeksowych przy realizacji kontroli metrologicznej, a w sytuacjach występujących braków kadrowych przesunięciu ulec mogły zadania związane z nadzorem metrologicznym nad własnym wyposażeniem, a także czynności związane z nadzorem ze względu na brak możliwości skompletowania dwuosobowego zespołu kontrolnego.

(akta kontroli str. 131, 1218)

W latach 2021-2023 OUM planował wykonanie odpowiednio 210 tys. i 200 tys. (w 2022 i 2023 r.) usług metrologicznych. W 2021 r. wykonano 222,5 tys. usług metrologicznych (wykonanie na poziomie 106%), w 2022 r. 218,9 tys. usług (wykonanie na poziomie 109%) a według stanu na 30 czerwca 2023 r. wykonanie wynosiło 160,1 tys. usług (wykonanie na poziomie 80%).

(akta kontroli str. 65-112, 134-171, 1645-1648 pliki 23-26)

W latach 2020, 2021, 2022 i w I połowie 2023 r. OUM wykonał odpowiednio 161 987, 192 385, 182 477 i 139 268 legalizacji przyrządów pomiarowych, w tym odpowiednio 41, 81, 37 i 117 legalizacji pierwotnych, oraz odpowiednio 157 389, 191 918, 182 128 i 139 151 legalizacji ponownych. Liczba decyzji odmownych wyniosła odpowiednio 4 567, 386, 312 i 214.

(akta kontroli str. 113)

Dyrektor wyjaśnił, że duża liczba odmów legalizacji w 2020 r. była związana ze zgłoszeniem do legalizacji przyrządów pomiarowych (gazomierzy) metodą statystyczną. W przypadku gdy liczba przyrządów pomiarowych w próbie kontrolnej niezgodnych z wymaganiami przekraczała kryterium odrzucenia partii, dla całej partii (każdego przyrządu ze zgłoszonej partii) wystawiana była decyzja odmowy legalizacji.

(akta kontroli str. 131)

Odnosnie do wzrostu ilości legalizacji w I połowie 2023 r. w stosunku do lat poprzednich Dyrektor Urzędu wskazał, że było to spowodowane skokowym wzrostem ilości zgłoszeń do legalizacji metodą statystyczną na podstawie art. 8m ust. 5 i 6 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. Prawo o miarach¹⁰ liczników energii elektrycznej dokonanych przez przedsiębiorcę w punkcie legalizacyjnym w Tarnowie, wynoszącą 66,5 tys. szt.

(akta kontroli str. 479)

Urząd wykonywał czynności legalizacyjne zazwyczaj w terminie do 29 dni, od zgłoszenia legalizacji do jej wykonania rozumianego jako wydanie świadectwa legalizacji. Występowały przypadki przeprowadzenia legalizacji po upływie 30 dni

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2063, ze zm., dalej: *ustawa Prawo o miarach*.

(33, 33, 43, 58, 208 dni) z przyczyn leżących po stronie wnioskodawcy (np. konieczności napełnienia zbiornika co było zależne od ilości posiadanego produktu przez wnioskodawcę).

(akta kontroli str. 326-336, 524-525, 481, 731, 850-867)

W okresie objętym kontrolą OUM nie odnotował przypadków odmowy wykonania czynności legalizacji ze względu na brak odpowiedniego wyposażenia lub ewentualnej obsady kadrowej. Do OUM nie docierały także sygnały dotyczące zapotrzebowania na legalizację rodzajów przyrządów pomiarowych, których do tej pory nie legalizowano w OUM. Zakres czynności metrologicznych realizowanych przez OUM był określony w ogólnie dostępnym wykazie usług metrologicznych.

(akta kontroli str. 114, 132, 172-180)

W wyniku kontroli 52 czynności legalizacji przyrządów pomiarowych (w tym zbiorników pomiarowych do cieczy ciśnieniowych i bezcisnieniowych, wag wagonowych, wag automatycznych i nieautomatycznych, instalacji pomiarowych do cieczy spożywczych i cieczy innych niż woda montowanych w rurociągu, odmierzaczy gazu ciekłego propan-butan oraz przyrządu do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego) w latach 2021-2022 i w I połowie 2023 r. ustalono, że:

- legalizacja pierwotna i ponowna w OUM była wykonywana w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące – ustawę Prawo o miarach, rozporządzenie w sprawie prawnej kontroli metrologicznej, rozporządzenie w sprawie rodzajów przyrządów i właściwe rozporządzenia określające wymagania i zakres sprawdzeń poszczególnych przyrządów pomiarowych,
- Urząd nie wprowadził wewnętrznych procedur prowadzenia legalizacji przyrządów pomiarowych. Legalizacja odbywała się w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące,
- legalizację wykonywano w przeważającej liczbie przypadków do 29 dni od złożenia wniosku, w pięciu przypadkach czas ten przekraczał okres 1 miesiąca,
- badania poszczególnych przyrządów pomiarowych, za wyjątkiem przyrządu do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego na drodze ekspresowej S7 w tunelu Naprawa-Skomielna Biała, wykonywano w zakresie określonym w odpowiednim rozporządzeniu dla określającym zakres badań dla poszczególnych rodzajów przyrządów pomiarowych (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*),
- w protokołach sprawdzenia przyrządu pomiarowego, za wyjątkiem dwóch, podawano wyniki sprawdzenia przyrządu,
- legalizację przyrządów pomiarowych potwierdzano świadectwami legalizacji oraz poprzez umieszczenie cech legalizacji i cech zabezpieczających na legalizowanym przyrządzie pomiarowym, w przypadku gdy wnioskodawca nie wnioskował o wydanie świadectwa, legalizację potwierdzano poprzez nałożenie cechy legalizacyjnej,
- opłaty za legalizację pobierano w prawidłowych wysokościach,
- okresy legalizacji poszczególnych przyrządów pomiarowych były zgodne z tabelą nr 1 załącznika nr 5 do rozporządzenia w sprawie prawnej kontroli metrologicznej,
- wszystkie objęte kontrolą legalizacje zakończyły się wynikiem pozytywnym (w próbie skontrolowanych spraw nie wydano decyzji odmownej legalizacji przyrządu pomiarowego)
- w dwóch przypadkach (poz. 2 – nr zgł. 21/985/2021 i poz. 33 – nr zgł.21/959/2022), w których wnioskodawca nie wystąpił o wydanie

- świadectwa legalizacji, została ona potwierdzona poprzez nałożenie cech legalizacyjnych. Okresy ważności legalizacji były zgodne z tabelą nr 1 załącznika nr 5 do rozporządzenia w sprawie prawnej kontroli metrologicznej,
- w dwóch przypadkach w protokole sprawdzenia przyrządów nie odnotowano wyników pomiarów wszystkich przeprowadzonych badań (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*),
 - w jednym przypadku w protokole sprawdzenia nie wskazano, czy przyrząd spełnia wymagania (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*),
 - w jednym przypadku w trakcie legalizacji nie przeprowadzono wszystkich wymaganych sprawdzeń (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*),

(akta kontroli str. 113, 293-299, 367-377, 728, 770-772, 850-867)

W badanej próbie nie wystąpiły przypadki stwierdzenia niezgodności zalegalizowanych urządzeń z wydanym dla nich świadectwem typu. Ponadto Dyrektor Urzędu wskazał, że w okresie objętym kontrolą OUM w ogóle nie wystąpiły takie sytuacje.

(akta kontroli str. 114, 850-867)

W trakcie legalizacji ponownej przyrządu do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego na drodze ekspresowej S7 w tunelu Naprawa-Skomielna Biała (poz. 24, nr zgł. W2/194/2022) dokonano pomiaru przy 8 różnych prędkościach w kierunku Zakopane (odjazd): 77 km/h, 80 km/h, 95 km/h, 86 km/h, 83 km/h (2 pomiary), 93 km/h (2 pomiary), 91 km/h i 68 km/h, tj. łącznie 10 pomiarów przy 8 różnych prędkościach. Zgodnie z informacją uzyskaną od Głównego Inspektora Transportu Drogowego w związku z przekroczeniami dopuszczalnej prędkości pojazdów, stwierdzonymi przez ten system nałożono mandaty karne w łącznej wys. 1 438,4 tys. zł, z czego ukarani uiszczyli 1 260,4 tys. zł. Do sądu skierowano cztery wnioski o ukaranie w związku z ujawnionymi przekroczeniami prędkości, z czego trzy zakończyły się nałożeniem przez sąd grzywnien w łącznej wys. 3,1 tys. zł, a jedna sprawa pozostawała w toku. W okresie objętym kontrolą podobna sytuacja wystąpiła przy 10 legalizacjach wszystkich pozostałych odcinkowych pomiarów prędkości wykonywanych przez OUM, tj. na odcinkach zlokalizowanych na drodze krajowej nr 9 Kolbuszowa-Kolbuszowa Górna, na drodze wojewódzkiej nr 871 Stalowa Wola-Jamnica, na drodze krajowej nr 19 Krościenko Wyżne-Iskrzynia oraz na drodze krajowej nr 94 Tarnów-Ładna (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 337-359, 713-724, 850-869)

W okresie objętym kontrolą OUM prowadził kontrole podmiotów paczkujących i producenta butelek miarowych zgodnie z ustawą o towarach paczkowanych. Kontrolą obejmowano podmioty, które dokonały odpowiednich zgłoszeń oraz podmioty, co do których Urząd powziął wiedzę o potencjalnych nieprawidłowościach (np. na podstawie wpływających do OUM skarg). Urząd w celu wyeliminowania przypadków paczkowania bez odpowiedniego zgłoszenia współpracował z innymi organami administracji, w szczególności z Wojewódzkim Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS). Na podstawie przekazywanego przez WIJHARS wykazu podmiotów, które zgłosiły podjęcie działalności gospodarczej i zadeklarowały paczkowanie artykułów rolno-spożywczych OUM wysyłał do tych podmiotów informacje o konieczności zgłoszenia faktu rozpoczęcia paczkowania towarów. W wyniku tych działań w 2021 r. zgłoszenia dokonało 11 podmiotów, w 2022 r. dziewięć podmiotów, a w I połowie 2023 r. dwa podmioty.

(akta kontroli str. 1188-1209)

Na obszarze działania OUM w Krakowie (województwo małopolskie i podkarpackie) zgłoszonych było 1087 podmiotów paczkujących (w tym 68 paczkujących oznaczających towary znakiem „e”) wg stanu na koniec 2020 r., 1138 podmiotów (w tym 70 paczkujących oznaczających towary znakiem „e”) według stanu na koniec 2021 r., 1170 podmiotów (w tym 77 paczkujących oznaczających towary znakiem „e”) według stanu na koniec 2022 r. i 1189 podmiotów według stanu na 30 czerwca 2023 r. (w tym 66 paczkujących oznaczających towary znakiem „e”) oraz jeden producent butelek miarowych (zgłoszony przed okresem objętym kontrolą).

(akta kontroli str. 204, 207, 725, 730, 847, 1223, 1645-1648 pliki 14-15)

OUM, zgodnie z opracowaną analizą ryzyka, opracowywał matryce ryzyka dla realizacji zadań kontrolnych w obszarze ustawy o towarach paczkowanych w 2021 r., 2022 r. i 2023 r. największe ryzyka zidentyfikowano: w 2021 r. odnośnie do napojów (w tym alkoholowych), przetwórstwa owocowo-warzywnego i innych, w 2022 r. odnośnie do napojów (w tym alkoholowych), artykułów spożywczo-mięsnych (w tym garmażeryjnych) i innych, a w 2023 r. odnośnie do artykułów spożywczo-mięsnych (w tym garmażeryjnych), przetwórstwa owocowo-warzywnego i napojów (w tym alkoholowych).

(akta kontroli str. 443-447)

Plany kontroli sporządzone na 2021 r., 2022 r. i 2023 r. wskazywały ogólną ilość kontroli towarów paczkowanych, wynoszącą 400 na lata 2021 i 2022 oraz 250 na 2023 r., oraz liczby kontroli w poszczególnych kwartałach. Forma planów kontroli wynikała z wytycznych przekazanych przez GUM.

(akta kontroli str. 448-473, 1645-1648 pliki 43-47)

W planach kontroli na lata 2021 i 2022 nie uwzględniono ograniczenia liczby wykonywanych kontroli w związku z wybuchem epidemii (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Naczelnik Wydziału Nadzoru i Koordynacji wskazał, że analiza ryzyka wraz z matrycami ryzyka, była przeprowadzana według subiektywnej oceny ekspertów posiadających wieloletnie doświadczenie zawodowe, którzy byli zatrudnieni w WNiK. Wybór podmiotów do kontroli był dokonywany przede wszystkim w oparciu o ocenę i osąd pracowników OUM oraz dane z kontroli przeprowadzonych w latach poprzednich.

(akta kontroli str. 520-523)

W latach 2020-2022 i w I połowie 2023 r. OUM przeprowadził odpowiednio 106 kontroli (6 kontroli planowanych, 99 kontroli doraźnych i jedno działanie sprawdzające), 34 kontrole (30 kontroli doraźnych i 4 działania sprawdzające), 107 kontroli (29 planowych, 73 doraźne i 5 działań sprawdzających) i 96 kontroli (6 planowych, 82 doraźne i 8 działań sprawdzających). W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2020 r. wystawiono 2 mandaty na kwotę 0,2 tys. zł, w 2022 r. – 1 mandat na kwotę 0,3 tys. zł, a w I połowie 2023 r. – 2 mandaty na kwotę 0,2 tys. zł. W 2021 r. nie wystawiono żadnego mandatu.

(akta kontroli str. 134-137, 206-211, 448-473)

Pełnomocnik Dyrektora OUM ds. towarów paczkowanych wyjaśniła, że podczas planowania kontroli uwzględniane były wytyczne *Przewodnika dotyczącego sposobu prowadzenia nadzoru wynikającego z ustawy o towarach paczkowanych* i wytyczne przekazywane corocznie przez Prezesa GUM dotyczące planowania działalności całego Urzędu na następny rok oraz możliwości techniczno-organizacyjne Urzędu. Wskazała, że maksymalna możliwa do przeprowadzenia liczba kontroli towarów

paczkowanych oscylowała wokół 400 szt. (ze względu na liczbę posiadanych zestawów do kontroli towarów paczkowanych) i w tych granicach była wykonywana do 2019 r. Dodała, że spadek liczby wykonywanych kontroli wynikał bezpośrednio z epidemii COVID-19. Wskazała, że podmioty do kontroli były wybierane przez nią w uzgodnieniu z Naczelnikiem Wydziału Nadzoru i Koordynacji. Podkreśliła, że w oparciu o zasady ustalone w wytycznych do kontroli przesyłanych corocznie przez GUM oraz analizę ryzyka (matryce) przyjęto zasadę, że priorytetowo do kontroli wybierane są podmioty, u których stwierdzono nieprawidłowości podczas wcześniejszych kontroli, nowo zgłoszeni paczkujący oraz paczkujący oznaczający towary znakiem „e”. W dalszej kolejności typowane do kontroli są podmioty, które uprzednio były kontrolowane i nie stwierdzono u nich nieprawidłowości. Dodała, że przyjęto zasadę, że wszystkie podmioty (u których nie stwierdzono wcześniej nieprawidłowości oraz nie są nowymi podmiotami) powinny być kontrolowane regularnie, w stałych odstępach czasu, jednakże ze względu na możliwości techniczne nie zawsze udawało się dochować dwuletni interwał kontroli.

(akta kontroli str. 1221-1222, 1568-1592)

Kontrolą objęto 21 kontroli przestrzegania przepisów ustawy o towarach paczkowanych, w tym 14 kontroli doraźnych i 6 kontroli planowych towarów paczkowanych oraz jedną kontrolę butelek miarowych. Ustalono, że kontrole wykonywano zgodnie z postanowieniami art. 14, 20 i 32 ustawy o towarach paczkowanych. Kontrolą objęto wagi wykorzystywane przez kontrolowanych i od jednej do trzech próbek produktu. Stosowano kontrolę nieniszczącą metodą brutto – średnia tara oraz dokonywano ważenia przy zastosowaniu metody referencyjnej opisanej w załączniku nr 2 do ustawy o towarach paczkowanych. Ponadto dokonywano kontroli oznaczeń na opakowaniach i stosowanie przez paczkujących legalnych jednostek miar na opakowaniach. W jednym przypadku kontrola wykazała nieprawidłowości. Stwierdzono, że ilość rzeczywista badanego towaru nie spełniała wymagań ustawy o towarach paczkowanych, oraz że paczkujący nie dokumentuje przeprowadzanych kontroli wewnętrznych ilości towaru paczkowanego w sposób zapewniający możliwość sprawdzenia przez organy administracji miar oraz nie posiada sporządzonego opisu systemu kontroli wewnętrznej (art. 18 ust. 1 i art. 17 ust. 2 ustawy o towarach paczkowanych). Nałożono mandat w wys. 0,3 tys. zł, opłatę w wys. 1,4 tys. zł i wystosowano zalecenia pokontrolne. W pozostałych przypadkach kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 256-292, 434-442)

Sprawdzenie pobranych próbek butelek miarowych w ramach kontroli nr OUM02.WNiK.516.12.22 wykonał OUM w Łodzi. W ramach tej kontroli pobrano trzy próbki po 35 butelek miarowych (łącznie 105 szt.). Skontrolowano dwie próbki po 35 szt. (kontrolę ograniczono do dwóch próbek w związku z niestwierdzeniem w nich nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 733-744, 746-769)

Dyrektor Urzędu wyjaśnił, że sprawdzenia pobranych butelek miarowych dokonał OUM w Łodzi z uwagi na fakt, że zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy o towarach paczkowanych, organ administracji miar przeprowadza badania w wyspecjalizowanych laboratoriach wskazanych przez organy administracji miar. Takim laboratorium jest OUM w Łodzi.

(akta kontroli str. 730, 733-744)

Na próbie 10 zgłoszeń¹¹ o których mowa w art. 12, 13, 28 i 29 ustawy o towarach paczkowanych stwierdzono, że zostały one prawidłowo ujęte w rejestrze paczkujących.

(akta kontroli str. 212, 224)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W planach kontroli na lata 2021 i 2022 nie uwzględniono ograniczenia liczby wykonywanych kontroli w związku z wybuchem epidemii, co było działaniem nierzetelnym. Pomimo że w 2020 r. OUM wykonał jedynie 106 kontroli towarów paczkowanych (27% zaplanowanej liczby) oraz 176 kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych (15% zaplanowanej liczby), to na lata 2021-2022 zaplanowano liczbę kontroli towarów paczkowanych oraz kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych¹² na poziomie odpowiednio 400 i 1186, tj. w wielkościach takich samych jak w okresie przed epidemią COVID-19. W efekcie wykonanie planów na 2021 r. i 2022 r. w obszarze kontroli towarów paczkowanych wyniosło odpowiednio 9% (34 przeprowadzone kontrole) i 27% (107 przeprowadzonych kontroli), a w obszarze kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych 31% (368 przeprowadzonych kontroli) i 39% (460 przeprowadzonych kontroli).

(akta kontroli str. 65-92, 181-203, 773-774, 1166-1187, 1645-1648 pliki 23-24)

Dyrektor wyjaśnił, że planując liczbę kontroli kierowano się wytycznymi do kontroli Prezesa GUM. Dodał, że samo niewykonanie planu nadzoru i kontroli było spowodowane pandemią koronawirusa, koniecznością zwiększenia wydatków na środki dezynfekujące itp., oraz dodatkowymi rygorami sanitarnymi wprowadzonymi przez firmy paczkujące towary spożywcze.

(akta kontroli str. 479-480)

Naczelnik WNiK wyjaśnił, że planowana liczba kontroli jest wynikiem danych z lat poprzednich. Wskazał, że podobne liczby kontroli były realizowane w latach wcześniejszych. Zaznaczył, że w związku z epidemią COVID-19 wykonanie planów spadło w wyniku wprowadzania obostrzeń. Dodał, że na 2023 r. zaplanowano wykonanie kontroli na niższym poziomie ze względu na niskie wykonanie planów w latach wcześniejszych i w ten sposób dostosowano plany do realnych możliwości OUM.

(akta kontroli str. 521)

NIK zwraca uwagę, że stan epidemii lub stan zagrożenia epidemicznego obowiązywał nieprzerwanie w okresie objętym kontrolą. Obejmował także większą część 2020 r., zatem zgodnie z przywołaną metodą planowania (na podstawie danych z lat poprzednich), wysokość planów na 2021 i 2022 r. powinna uwzględniać dane za okres w którym obowiązywał już stan epidemii. Jednocześnie NIK podkreśla, że w 2021 r., tj. w okresie kiedy najbardziej rygorystyczne obostrzenia były łagodzone, OUM wykonał zaledwie 34 kontroli towarów paczkowanych, tj. ponad trzykrotnie mniej niż w 2020 r., tj. roku w którym obowiązywały najbardziej rygorystyczne obostrzenia. NIK zaznacza, że plany kontroli zostały zmniejszone i dostosowane do możliwości OUM dopiero w planie na 2023 r., tj. ponad 2 lata po wybuchu epidemii COVID-19.

2. W dokumentacji dwóch spośród 52 zbadanych postępowań dotyczących legalizacji przyrządów pomiarowych nieprawidłowo udokumentowano wyniki sprawdzenia oraz w jednym z nich nie wskazano czy przyrząd spełnia wymagania. W protokole

¹¹ Dobór próby losowy.

¹² Czynności nadzoru w zakresie stosowania legalnych jednostek miar lub właściwego stosowania oraz spełniania wymagań przez przyrządy pomiarowe.

sprawdzenia z czynności legalizacji ponownej wagi automatycznej do pojedynczych ładunków¹³ oraz wagi nieautomatycznej kolejowej¹⁴ nie udokumentowano wszystkich wyników sprawdzenia, co było działaniem nierzetelnym. W przypadku wskazanej wagi automatycznej nie odnotowano wyników pomiaru przy pochyleniu 10% lub wstrzymania ważenia po przekroczeniu innej ustalonej wartości pochylenia dopuszczalnego, a w przypadku wagi nieautomatycznej kolejowej nie odnotowano badania obciążenia niecentrycznego przy pomocy wagonów tarowych w trzech punktach pomiarowych. Dodatkowo w przypadku tej wagi automatycznej w protokole sprawdzenia nie wskazano czy przyrząd spełnia wymagania, co było niezgodne z § 20 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia w sprawie prawnej kontroli metrologicznej, zgodnie z którym z przeprowadzonych czynności sporządza się protokół, w którym należy zawrzeć w szczególności m.in. stwierdzenie czy przyrząd spełnia wymagania.

(akta kontroli str. 300-307, 319-325, 850-867)

Dyrektor Urzędu wyjaśnił, że wynikało to z przeoczeń pracowników.

(akta kontroli str. 481, 976)

3. W jednym¹⁵ spośród 52 zbadanych postępowań dotyczących legalizacji przyrządów pomiarowych Urząd przeprowadził sprawdzenie przyrządu niezgodnie z rozporządzeniem określającym wymagania i zakres sprawdzeń przyrządów do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego podczas legalizacji ponownej¹⁶ oraz nierzetelnie.

OUM nie sprawdził działania tego systemu przy 10 różnych prędkościach w obu kierunkach. Zgodnie z § 30 pkt 2 tego rozporządzenia w trakcie legalizacji ponownej przyrządów do odcinkowego pomiaru prędkości należało sprawdzić m.in. czy wartości błędów nie przekraczają wartości dopuszczalnych dla co najmniej 10 pomiarów różnych prędkości w zakresie pomiarowym przyrządu w obu kierunkach. Tymczasem w kierunku Zakopanego sprawdzenie przeprowadzono jedynie przy ośmiu różnych prędkościach (w trakcie 10 pomiarów urządzenie dwukrotnie zmierzyło prędkość 83 km/h oraz dwukrotnie prędkość 93 km/h).

Ponadto Urząd nie sprawdził poprawności wskazań dla prędkości, przy których przyrząd miał rejestrować wykroczenia drogowe, co było działaniem nierzetelnym. W czasie czynności legalizacyjnych przeprowadzono 10 pomiarów prędkości w kierunku Krakowa przy czym sześć z nich mieściło się w przedziale od 71 do 78 km/h, a najwyższa prędkość przy której sprawdzono działanie pomiaru wynosiła 104 km/h. Tymczasem na tym odcinku system miał rejestrować wykroczenia powyżej prędkości 110 km/h. Stosując taki sposób legalizacji systemu nie wykorzystano praktyki przedstawionej w Biuletynie Głównego Urzędu Miar *Metrologia i Probiernictwo*¹⁷. W czasie legalizacji opisaną w tym Biuletynie, którą przeprowadzał Okręgowy Urząd Miar w Gdańsku odcinek drogi był zamknięty, a przejazdu dokonywano w nocy samochodem rajdowym, który rozpędzał się w czasie pomiarów do prędkości 217 km/h (średnia osiągnięta prędkość na odcinku wyniosła 144 km/h). W Biuletynie wskazano także, że w celu przeprowadzenia takiej legalizacji *poza właściwym wyposażeniem i kompetencjami pracowników urzędu, najważniejsze jest zapewnienie bezpieczeństwa osób i mienia przed wjazdem na zajęty pas drogowy pojazdów niezwiązanych z prowadzonymi pracami. A obejmują one zarówno*

¹³ Waga elektroniczna załadunkowa, poz. 10, nr zgl. 21/41/2021, nr fabr. 2068.

¹⁴ Poz. 17, nr zgl. 21/1421/2021.

¹⁵ Odcinkowy pomiaru prędkości zlokalizowanego na drodze ekspresowej S7 w tunelu Naprawa-Skomielnia Biała (nr zgłoszenia W2/194/2022).

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 17 lutego 2014 r. w sprawie wymagań, którym powinny odpowiadać przyrządy do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego, oraz szczegółowego zakresu badań i sprawdzeń wykonywanych podczas prawnej kontroli metrologicznej tych przyrządów pomiarowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1081).

¹⁷ Nr 4 (7)2014.

wzorcowanie długości odcinka drogi i legalizację prędkościomierzy kontrolnych, jak również ochronę zajętego pasa drogowego przed wejściem osób niepowołanych.

(akta kontroli str. 337-359)

Dyrektor Urzędu wyjaśnił, że wykonano 10 różnych pomiarów z 10 przejazdów zarejestrowanych przez urządzenia kontrolne z dokładnością do 0,01 km/h. Dwa pomiary zostały wykonane ze zbliżoną prędkością, a wskazania legalizowanego przyrządu są zaokrąglane w dół do pełnych jednościami km/h. Odnośnie do badanych prędkości wyjaśnił, że na badanym odcinkowym pomiarze prędkości obowiązywał limit prędkości wynoszący 100 km/h, oraz że w rozporządzeniu nie ma wytycznych wskazujących, że należy wykonać pomiar prędkości powyżej progu którego przyrząd pomiarowy ma rejestrować wykroczenia. Wskazał także, że w trakcie legalizacji samochód wykorzystywany do przeprowadzenia czynności nie jest samochodem uprzywilejowanym i nie mógł przekraczać dopuszczalnej prędkości.

(akta kontroli str. 474-482, 1633-1644)

NIK zaznacza, że wprowadzone wartości poprawne prędkości przedstawione w protokole sprawdzenia różnią się w ułamkowych częściach km/h, to samo urządzenie do odcinkowego pomiaru prędkości mierzy prędkość z dokładnością do 1 km/h (rozdzielczość urządzenia i działka elementarna wynosi 1 km/h). W samym protokole sprawdzenia odnotowywano także prędkość wskazaną z dokładnością do 1 km/h. Prędkość poprawna, do której odnoszono wskazania systemu była wyliczana na podstawie zmierzonego czasu przejazdu przez odcinek za pomocą urządzenia Chronoprinter 545 oraz ustalonej długości drogi. Prędkość poprawną wyliczano z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku. Zdaniem NIK nie można przyjąć, że dokonano sprawdzenia przyrządu dla 10 różnych wartości prędkości w zakresie pomiarowym przyrządu (zakres pomiarowy od 10 do 250 km/h przy rozdzielczości 1 km/h) w kierunku Zakopanego, skoro na 10 przeprowadzonych pomiarów system dwukrotnie wskazał prędkość 83 km/h (ustalone poprawne wartości prędkości 83,51 km/h i 83,56 km/h) oraz 93 km/h (ustalone poprawne wartości prędkości 93,18 km/h i 93,82 km/h).

Odnośnie do argumentów Dyrektora dotyczących niemożliwości przekraczania prędkości w trakcie legalizacji odcinkowego prędkości należy podkreślić, że nie podjęto nawet próby kontaktu z zarządcą drogi w celu czasowego zamknięcia odcinka, na którym zlokalizowany był pomiar prędkości, tak aby możliwe było sprawdzenie działania systemu przy wyższych prędkościach. Tym samym przeprowadzono legalizację niezgodnie z przedstawionym w Biuletynie Głównego Urzędu Miar *Metrologia i Probiernictwo* sposobem legalizacji odcinkowego pomiaru prędkości na przykładzie przedstawionym przez Okręgowy Urząd Miar w Gdańsku. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że sposób legalizacji tego typu urządzeń był niejednorodny, ponieważ wystąpiły przypadki przekraczania dozwolonej prędkości przez pracowników OUM podczas ich legalizacji. Przykładowo podczas legalizacji prowadzonej na odcinku Tarnów-Ładna dwukrotnie osiągnięto prędkość przejazdu na poziomie 151 km/h (prędkość dopuszczalna 100 km/h).

(akta kontroli str. 974-976, 1604-1610, 1662-1663)

Główny Inspektor Transportu Drogowego wskazał¹⁸, że:

- odcinkowy pomiar prędkości na drodze ekspresowej S7 w tunelu Naprawa-Skomielnia Biała, od 4 listopada 2022 r. do 29 września 2023 r. ujawnił 24,1 tys. przekroczeń prędkości, w wyniku czego nałożono 4,9 tys. mandatów karnych,
- w związku z przekroczeniami dopuszczalnej prędkości pojazdów, stwierdzonymi przez ww. system odcinkowego pomiaru prędkości nałożono

¹⁸ Dane pozyskane na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

grzywny w drodze mandatu karnego w łącznej wys. 1 438,4 tys. zł, z czego ukarani uiścili 1 260,4 tys. zł,

- do sądu skierowano cztery wnioski o ukaranie w związku z ujawnionymi przekroczeniami prędkości, z czego trzy zakończyły się nałożeniem przez sąd grzywien w łącznej wys. 3,1 tys. zł, a jedna sprawa pozostawała w toku,
(akta kontroli str. 1633-1644)

W okresie objętym kontrolą Urząd w taki sam, nieprawidłowy sposób, przeprowadzał legalizację następujących odcinkowych pomiarów prędkości:

- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 9 Kolbuszowa-Kolbuszowa Górna w kierunku *przyjazd* przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 45 km/h oraz dwukrotnie prędkość 54 km/h, a w kierunku *odjazd* dwukrotnie zmierzono 50 km/h oraz 52 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze wojewódzkiej nr 871 Stalowa Wola-Jamnica w kierunku Stalowa Wola (*przyjazd*) przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 88 km/h oraz trzykrotnie prędkość 88 km/h, a w kierunku Tarnobrzeg (*odjazd*) trzykrotnie zmierzono 76 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 19 Krościenko Wyżne-Iskrzynia w kierunku Barwinek (*przyjazd*) przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 54 km/h, a w kierunku Rzeszów (*odjazd*) dwukrotnie zmierzono 54 km/h i 64 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 94 Tarnów-Ładna w kierunku Tarnów (*przyjazd*) przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 107 km/h, a w kierunku Ładna (*odjazd*) dwukrotnie zmierzono 119 km/h i 129 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 94 Tarnów-Ładna w kierunku *przyjazd* przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 105 km/h i dwukrotnie 109 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 19 Krościenko Wyżne-Iskrzynia w kierunku *przyjazd* przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 54 km/h, a w kierunku *odjazd* dwukrotnie zmierzono 63 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze wojewódzkiej nr 871 Stalowa Wola-Jamnica w kierunku Jamnica przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 78 i 82 km/h, a w kierunku Stalowa Wola dwukrotnie zmierzono 77 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 9 Kolbuszowa-Kolbuszowa Górna w *przyjazd* przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 50 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 19 Krościenko Wyżne-Iskrzynia w kierunku Barwinek (*przyjazd*) przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 75 km/h;
- w przypadku odcinkowego pomiaru prędkości na drodze krajowej nr 94 Tarnów-Ładna w kierunku Ładna (*odjazd*) przeprowadzono 10 pomiarów, jednak system dwukrotnie zmierzył prędkość 151 km/h.

(akta kontroli str. 713-724, 1611-1632)

Dyrektor OUM wyjaśnił, że wykonując przejazd z różnymi prędkościami przy otwartym ruchu drogowym nie zawsze można zachować stałą prędkość na całym odcinku,

w związku z czym zdarzają się przypadki, że prędkości te są do siebie zbliżone. W jego ocenie otrzymane wyniki przy tych samych prędkościach i wyliczone podobne błędy wskazań potwierdzają, iż przyrząd wskazuje z powtarzalnością pomiarów, co jest istotnym elementem potwierdzającym prawidłowość jego funkcjonowania. Ponadto wskazał, że w każdym przypadku legalizacja odcinkowych pomiarów prędkości przeprowadzana przez OUM w Krakowie odbywała się przy otwartym ruchu drogowym (akta kontroli str. 1656-1657)

NIK podkreśla, że rozporządzenie określające wymagania i zakres sprawdzeń przyrządów do pomiaru prędkości pojazdów wskazuje, że konieczne jest przeprowadzenie sprawdzenia odcinkowego pomiaru prędkości dla 10 różnych wskazań w każdym kierunku i nie przewiduje od tego żadnych wyjątków. NIK zwraca także uwagę, że rozporządzenie określa inne wartości błędów dopuszczalnych dla tych przyrządów w zależności od tego, czy pomiar jest dokonywany z prędkością do 100 km/h (± 3 km/h) i powyżej 100 km/h ($\pm 3\%$).

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd, co do zasady, prawidłowo planował i wykonywał zadania dotyczące prawnej kontroli metrologicznej. Przyrządy pomiarowe legalizowano w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, jednak w trakcie legalizacji odcinkowych pomiarów prędkości nie przeprowadzano wymaganej przepisami liczby pomiarów dla różnych wskazań prędkości oraz nie sprawdzano prawidłowości pomiarów dla prędkości przy których przyrządy miały rejestrować wykroczenia drogowe. Urząd nierzetelnie planował kontrole towarów paczkowanych, ponieważ nie uwzględniał okoliczności związanych z epidemią COVID-19. W efekcie wykonanie planu tych kontroli było na bardzo niskim poziomie. W 2021 r. zrealizowano jedynie 9% zaplanowanych kontroli, a w 2022 r. 27%. NIK podkreśla, że w 2021 r. OUM przeprowadził trzykrotnie mniej kontroli towarów paczkowanych niż w 2020 r. NIK zwraca także uwagę, że wystąpiły przypadki niewłaściwego dokumentowania czynności legalizacyjnych, ale miały one charakter incydentalny i pozostały bez wpływu na ocenę działalności OUM.

OBSZAR

2. Ustalanie i dochodzenie należności wynikających z realizacji ustawowych zadań

Opis stanu faktycznego

Urząd pobierał opłaty za wykonywane czynności urzędowe oraz wynagrodzenia za czynności cywilnoprawne. OUM uzyskał następujące przychody z tytułu opłat za czynności urzędowe wskazane w art. 24 ustawy Prawo o miarach:

- w 2020 r. 4604,9 tys. zł (162 110 płatnych czynności),
- w 2021 r. 5389,3 tys. zł (192 432 płatne czynności),
- w 2022 r. 4900,4 tys. zł (182 597 płatnych czynności),
- w I połowie 2023 r. 2917,5 tys. zł (139 371 płatnych czynności).

W tym samym okresie wynagrodzenie uzyskane przez Urząd za czynności cywilnoprawne wskazane w art. 25 ustawy Prawo o miarach (w tym wzorcowania, ekspertyzy, sprawdzenia i oceny zgodności) wyniosły:

- w 2020 r. 1695 tys. zł (25 772 płatne czynności),
- w 2021 r. 1858 tys. zł (30 150 płatnych czynności),
- w 2022 r. 2050 tys. zł (36 397 płatnych czynności),
- w I połowie 2023 r. 1062,3 tys. zł (20 662 płatne czynności).

Należności ogółem z tych tytułów wyniosły na koniec 2020 r. 218,2 tys. zł, na koniec 2021 r. 253,3 tys. zł, na koniec 2022 r. 263,7 tys. zł i na 30 czerwca 2023 r. 239,6 tys. zł.

Należności przeterminowane z tych tytułów wyniosły na koniec 2020 r. 100,6 tys. zł, na koniec 2021 r. 110,9 tys. zł, na koniec 2022 r. 107,1 tys. zł i na 30 czerwca 2023 r. 95,5 tys. zł. W tym okresie OUM nie umorzył żadnych należności.

(akta kontroli str. 66, 94, 182, 486, 1563-1567)

Na podstawie próby 20 czynności urzędowych wykonywanych przez wykonywanych przez OUM w Krakowie w 2021 r., 2022 r. i w I połowie 2023 r.¹⁹ na podstawie art. 24 ustawy Prawo o miarach stwierdzono, że:

- czynności były wykonywane w urzędzie (11 czynności), w miejscu instalacji urzędu (8 czynności) bądź w punkcie legalizacyjnym (1 czynność),
- za wykonanie czynności pobierano opłaty w wysokości zgodnej z cennikiem określonym w załączniku do rozporządzenia w sprawie opłat,
- w przypadku czynności wykonywanych poza siedzibą Urzędu, w miejscu instalacji urzędu pomiarowego, w sytuacji gdy Urząd ponosił dodatkowe koszty związane z kosztami delegacji pracowników do miejsca instalacji przyrządu, do pobranych opłat doliczano te koszty,
- wykonanie czynności objętych kontrolą, zgodnie z informacją podaną przez Urząd, zajmowało od 0,5h do 50h. Uwzględniając stawki za poszczególne czynności²⁰ wynikające z cennika, wynagrodzenia za 1h wynosiło od 14,4 zł/h (poz. 18 – legalizacja odważników klasy dokładności M2, do 5kg) do 174,5 zł/h (poz. 14 – legalizacja wagi samochodowej do 60000 kg z wydaniem dodatkowego świadectwa).

(akta kontroli str. 848-849, 943-964, 1020-1021)

Dyrektor Urzędu wskazał, że w jego przekonaniu występują przypadki, w których przyjęte ceny nie pokrywają kosztów, ale ich wskazanie wymaga analizy każdej czynności. Do tej pory takie analizy nie były prowadzone. Ostatnia analiza pracochłonności wykonana była w 2019 r. Dyrektor wskazał ponadto, że średnie wynagrodzenie w OUM wynosiło 4,1 tys. zł w 2021 r., 4,3 tys. zł w 2022 r. i 4,7 tys. zł w I połowie 2023 r., a 55 pracowników²¹ spośród 134 zatrudnionych otrzymuje wynagrodzenia na poziomie minimalnym. Wskazał również, że w jego ocenie wynagrodzenia te są bardzo niskie i nieadekwatne do realizowanych zadań, a sytuacja ta jest znana GUM.

(akta kontroli str. 976, 980-1014, 1016-1019, 1562)

Na podstawie danych generowanych przez system finansowo-księgowy Urząd nie posiadał informacji na temat kosztów ponoszonych na funkcjonowanie punktów legalizacyjnych²². Dyrektor Urzędu wskazał, że OUM nie wnioskował do Prezesa GUM o likwidację punktów legalizacyjnych z powodu ich nieopłacalności.

(akta kontroli str. 133, 172)

Wydatki z tytułu wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń stanowiły większość wydatków jednostki w badanym okresie i wyniosły:

- w 2021 r. 9921,7 tys. zł na 12 139,7 tys. zł wydatków ogółem (82%),
- w 2022 r. 10 060 tys. zł na 12 620,1 tys. zł wydatków ogółem (80%),
- w I połowie 2023 r. 5168,1 tys. zł na 6297,4 tys. zł wydatków ogółem (82%).

(akta kontroli str. 117-122)

¹⁹ W tym: legalizacja wag, legalizacja odważników, legalizacja instalacji do paliw ciekłych, legalizacja wodomierzy, legalizacja manometru, legalizacja instalacji pomiarowych do cieczy, legalizacja taksometru z uszkodzonymi cechami, legalizacja taksometru z nieuszkodzonymi cechami, legalizacja odważników, legalizacja instalacji pomiarowych.

²⁰ Bez kosztów dodatkowych.

²¹ Na 134 osoby na 1 lipca 2023 r.

²² W przybliżeniu zostały one oszacowane na 711,7 tys. zł w 2021 r. i 704,2 tys. zł w 2022 r.

Na podstawie próby 20 czynności cywilnoprawnych wykonywanych przez OUM w Krakowie w 2021 r., 2022 r. i w I połowie 2023 r.²³ na podstawie art. 25 ustawy Prawo o miarach stwierdzono, że:

- czynności były zazwyczaj (19 z 20 skontrolowanych spraw) wykonywane w siedzibie Urzędu. Z treści zawartych umów wynikało, że zleceniodawca zobowiązywał się do dostarczenia przyrządów pomiarowych i innych wymaganych materiałów podlegających przedmiotowi umowy do miejsca wykonania przedmiotu umowy, a następnie ich odebrania, na koszt i ryzyko własne,
- w jednym przypadku w którym czynności były wykonywane poza siedzibą, naliczono koszty dodatkowe wynoszące 0,3 tys. zł netto (0,4 tys. zł brutto) i wynikały one z kosztów podróży służbowych pracowników,
- pobrane opłaty pokrywały koszt wykonania czynności, obliczony jako iloczyn liczby godzin przeznaczonych na wykonanie czynności i stawki godzinowej. Do tak obliczonej kwoty netto doliczano podatek VAT w wysokości 23%,
- do wyliczeń wynagrodzenia za czynności cywilnoprawne przed 31 marca 2022 r. stosowano stawki godzinowe w wys. 120 zł/h, ustalone zarządzeniem Dyrektora. Jej podstawą była kalkulacja kosztów ponoszonych przez Skarb Państwa za godzinę pracy pracownika, liczonej jako iloraz wydatków budżetowych za dany rok (bez wydatków inwestycyjnych) przez iloczyn ilości roboczogodzin na etat i planowanej liczby etatów na dany rok. Od 31 marca 2022 r. obowiązują stawki z cenników opracowanych dla systemu Świtez, obowiązujące w całej administracji miar. Zostały one również wprowadzone zarządzeniem Dyrektora OUM.

(akta kontroli str. 775-776, 870-942, 971-973, 1022-1108, 1563-1567)

Należności przeterminowane (zaległości) OUM wyniosły na koniec 2020 r. 100,6 tys. zł, na koniec 2021 r. 110,9 tys. zł, na koniec 2022 r. 107,1 tys. zł i na 30 czerwca 2023 r. 95,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 486, 1563-1567)

Kontrolą objęto 3 największe wartościowo zaległości, wg stanu na 30 czerwca 2023 r., wynoszące: 4,8 tys. zł, 3,6 tys. zł oraz 2,9 tys. zł. Zaległości te powstały odpowiednio w 2012 r., 2012 r. i w 2014 r., z powodu niezapłacenia przez ww. podmioty kwot należnych z tytułu wykonanych przez OUM w Krakowie wzorcowań przyrządów pomiarowych. Odnośnie zabezpieczenia umownego wierzytelności, w potwierdzeniach zamówienia ujęto zapisy mówiące o naliczaniu odsetek za zwłokę w przypadku braku wpłaty w terminie, zastrzeżeniu że warunkiem wydania dokumentu potwierdzającego wykonanie zamówienia jest wpływ należności, poddanie sporów przy realizacji umowy rozstrzygnięciom sądów powszechnych.

Urząd podejmował następujące działania celem niedopuszczenia do przedawnienia tych zaległości:

- odnośnie zaległości w wys. 4,8 tys. zł: przedsądowe wezwanie do zapłaty z 20 czerwca 2012 r. (bez odpowiedzi), skierowanie sprawy do sądu

²³ W tym: wzorcowanie oporników, wzorcowanie mostka stałoprądowego, wzorcowanie sekundomierza, wzorcowanie miernika temperatury wielofunkcyjnego, wzorcowanie bocznika prądu stałego, wzorcowanie pehametru i elektrody pehametrycznej, wzorcowanie termometrów, wzorcowanie multimetrów cyfrowych, wzorcowanie testera izolacji, wzorcowanie twardościomierzy, wzorcowanie manometru, wzorcowanie wzorca masy, wzorcowanie miernika objętości mleka, wzorcowanie suwmiarek, wzorcowanie wag nieautomatycznych klasy dokładności I, wzorcowanie sekundomierzy mechanicznych, wzorcowanie ciśnieniomierzy, wzorcowanie spektrofotometrów.

w przypadku braku uregulowania należności: pozew o zapłatę z 16 lipca 2012 r. (nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z 7 sierpnia 2012 r.),

- odnośnie zaległości w wys. 3,6 tys. zł: zgłoszenie wierzytelności do masy upadłości z 10 grudnia 2012 r. (zwrócone 25 stycznia 2013 r. w związku z brakami formalnymi), oraz ponowne zgłoszenie wierzytelności do masy upadłości z 19 lutego 2013 r.,
- odnośnie zaległości w wys. 2,9 tys. zł: przedsądowe wezwanie do zapłaty z 4 marca 2014 r., skierowanie sprawy do sądu w przypadku braku uregulowania należności: pozew o zapłatę z 19 maja 2014 r., (nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z 24 października 2014 r., uchylony 20 stycznia 2015 r.²⁴, postępowanie upominawcze umorzono 19 listopada 2018 r.), zgłoszenie wierzytelności do masy upadłości z 1 grudnia 2014 r.

(akta kontroli str. 1109-1165, 1563-1567, 1593-1601, 1653-1655)

Dyrektor OUM wyjaśnił, że nie podejmowano dalszych czynności związanych z egzekwowaniem wymienionych zaległości, gdyż OUM nie posiadał innych możliwości związanych z ewentualną egzekucją, poza już podjętymi w tych przypadkach. Wskazał ponadto, że zgodnie z art. 56 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁵ należności mogą być umarzone, a w Urzędzie przyjęto zasadę nieumarzania zaległości by uniknąć zarzutu ewentualnego niezasadnego umorzenia. Jednocześnie podniósł, że Urząd w przeszłości podjął działania mające na celu niedopuszczenie do przedawnienia wierzytelności poprzez ich zgłoszenie do masy upadłościowej oraz złożenie pozwu o zapłatę oraz monitorował stan zaległości w ogólnodostępnych bazach i rejestrach, aczkolwiek czynności te nie były dokumentowane.

(akta kontroli str. 1656-1657)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność OUM w Krakowie w obszarze ustalania i dochodzenia należności wynikających z realizacji ustawowych zadań. OUM w sposób prawidłowy ustalał i dochodził należności z tego tytułu. Opłaty i wynagrodzenia za czynności administracji miar były pobierane w wysokościach zgodnych z obowiązującymi przepisami. OUM podjął działania mające na celu windykację należności, lecz w odniesieniu do skontrolowanych należności działania te zostały podjęte przed okresem objętym kontrolą.

OBSZAR

3. Nadzór w zakresie stosowania legalnych jednostek miar i przyrządów pomiarowych

Opis stanu
faktycznego

Urząd dysponował zasobami umożliwiającymi prowadzenie nadzoru nad wykonywaniem przepisów ustawy Prawo o miarach. W OUM wydzielono komórkę organizacyjną zajmującą się przede wszystkim zadaniami związanym z nadzorem m.in. nad wykonywaniem przepisów ustawy Prawo o miarach, tj. Wydział Nadzoru i Koordynacji (WNIK). W WNIK zatrudnionych było sześć osób, których główne zadania były związane z prowadzeniem czynności kontrolnych. W okresie objętym kontrolą nie było wakatów w WNIK. Dodatkowo zadania związane z kontrolą zostały przypisane do zakresu czynności 38 pracowników zatrudnionych w pozostałych wydziałach, w tym wszystkich wydziałach zamiejscowych. Były to zadania dodatkowe

²⁴ W związku z ogłoszeniem upadłości dłużnika.

²⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.

dla tych pracowników, którzy przede wszystkim zajmowali się legalizacją przyrządów pomiarowych.

(akta kontroli str. 233-250, 969)

W kontrolowanym okresie OUM corocznie otrzymywał z GUM wytyczne dotyczące sposobu planowania kontroli. W wytycznych wskazywano m.in. na konieczność zapewnienia 25% udziału kontroli kompleksowych odmierzaczy paliw ciekłych i 15% udziału kontroli kompleksowych odmierzaczy gazu ciekłego propan butan w łącznej liczbie kontroli oraz uwzględnienia wyników okresowo prowadzonej analizy ryzyka w obszarze nadzoru i kontroli. W planie kontroli na 2021 r. i 2022 r. zakładano udział kontroli kompleksowych stacji paliw wynosił 28,5% (wykonanie w 2021 r. na poziomie 37,5%, w 2022 r. na poziomie 52,8%). Udział kontroli kompleksowych stacji LPG zakładano na poziomie 29,2% (wykonanie w 2021 r. na poziomie 38,5%, a w 2022 r. 46,7%). W 2023 r. planowano łączny udział kontroli metrologicznych na stacjach paliw i stacjach LPG na poziomie 35,8%. Ponadto w OUM sporządzano *Matrycę ryzyka dla zadań kontrolnych w obszarze ustawy Prawo o miarach, o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku*, wskazującą najbardziej istotne obszary działania administracji miar z punktu widzenia działalności kontrolnej. Na potrzeby sporządzenia matrycy weryfikowano m.in. pozyskane informacje zewnętrzne dotyczące działalności nadzorowanych jednostek i podmiotów, wpływające do OUM skargi oraz wyniki wcześniejszych kontroli. OUM planował kontrole według wzorów przekazanych z GUM. Kontrole przyrządów pomiarowych miały być planowane w podziale na ich miejsca obrotu, użytkowania lub stosowania oraz kontrole prowadzone z ewidencji. W okresie objętym kontrolą OUM planował kontrole w każdym rodzaju miejsca obrotu, użytkowania lub stosowania tych przyrządów z wyjątkiem użytkowników areometrów. Szczegółowy opis realizacji planów kontroli zawarto w obszarze I niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 515-519, 640-642, 1645-1648 pliki 1-5)

Naczelnik Wydziału Nadzoru i Koordynacji wyjaśnił, że podczas regularnych narad naczelników poszczególnych wydziałów z Dyrektorem poruszane są zagadnienia i tematy stanowiące analizę prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej oraz identyfikację obszarów podmiotowych i przedmiotowych, w których ryzyko naruszenia przepisów jest największe, o której mowa w art. 47 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców²⁶. Analiza ta nie ma sformalizowanej formy, a prowadzona jest w formie dyskusji. Informacje takie są następnie przekazywane przez naczelników do pracowników poszczególnych wydziałów. Jak dodał, na etapie sporządzania matrycy ryzyka dla zadań kontrolnych, oceny przyznawane przez poszczególnych pracowników obejmują również kwestie poruszone w art. 47 ustawy Prawo przedsiębiorców, w tym subiektywną identyfikację obszarów podmiotowych i przedmiotowych, w których ryzyko naruszenia przepisów jest największe.

Odnosząc się do kwestii kontroli użytkowników areometrów, Naczelnik wyjaśnił, że OUM nie są znane podmioty użytkujące tego typu przyrządy zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy Prawo o miarach. Ostatni raz w 2017 r. podjęto próbę przeprowadzenia sześciu kontroli potencjalnych użytkowników areometrów, w przypadku czterech z nich okazało się, że podmioty te nie dysponują tego typu przyrządami. W pozostałych dwóch podmiotach przeprowadzono kontrolę formalną, w wyniku których nie stwierdzono nieprawidłowości. Jeden podmiot stosował areometr dla własnych celów nie związanych z ww. art. 8 ust. 1, drugim podmiotem był dystrybutor tych przyrządów. Jak dodał, z uwagi na powyższe argumenty, w planach kontroli w latach 2021-2023 nie ujmowano kontroli tego typu urządzeń.

²⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 221, ze zm., dalej: *ustawa Prawo przedsiębiorców*.

(akta kontroli str. 522, 968)

Typowanie poszczególnych punktów do kontroli metrologicznej odbywało się poprzez analizę m.in. rejestru aptek na portalu E-Zdrowie, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego oraz informacji otrzymywanych z innych urzędów m.in. Wojewódzkiej Inspekcji Handlowej oraz Urzędu Regulacji Energetyki. Urząd nie prowadził rejestru punktów użytkujących przyrządy pomiarowe na obszarze swojego działania.

(akta kontroli str. 251, 253)

Dyrektor wyjaśnił, że nie prowadzono rejestru użytkowników przyrządów pomiarowych, ponieważ użytkownicy przyrządów nie mają obowiązku zgłaszania do OUM faktu ich użytkowania, ani wskazywania miejsca ich użytkowania. Dodał, że z tego względu informacje o potencjalnych miejscach użytkowania przyrządów pomiarowych pozyskiwane są przez analizę rejestru zgłoszeń przyrządów zgłaszanych do legalizacji, ogólnodostępnych baz takich jak CEIDG, KRS czy rejestr aptek, informacji otrzymywanych w ramach współpracy z Urzędem Regulacji Energetyki, Wojewódzką Inspekcją Handlową, Wojewódzkim Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, wpływających skarg oraz informacji dostępnych w Internecie.

(akta kontroli str. 251, 253)

Z ogólnodostępnego rejestru stacji paliw publikowanego na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wynikało, że na terenie działalności OUM zlokalizowanych jest 1123 stacji paliw, z czego na 932 stacjach sprzedawano zarówno paliwa ciekłe inne niż gazy ciekłe jak i gaz LPG, na 191 stacjach sprzedawano jedynie paliwa ciekłe inne niż gazy ciekłe, a na 99 stacjach jedynie gaz LPG²⁷. OUM sprawdzał poprawność odmierzenia paliw na stacjach poddając odmierzacze paliw ciekłych i gazu ciekłego prawnej kontroli metrologicznej (odpowiednio co 25 i co 13 miesięcy) oraz dodatkowo prowadząc wyrwykowe kontrole na stacjach paliw. Kontrole stacji prowadzono także każdorazowo w przypadku otrzymania skargi. W 2021 r. wpłynęło 10 skarg dotyczących potencjalnych nieprawidłowości na stacjach paliw, z których żadna się nie potwierdziła. W 2022 r. wpłynęło 11 skarg, z których w dwóch potwierdzono nieprawidłowości wskazań przyrządów pomiarowych. Do 30 czerwca 2023 r. wpłynęło sześć skarg, z czego w jednym przypadku potwierdzono nieprawidłowości wskazań przyrządów pomiarowych. W 2021 r. i 2022 r. OUM planował kontrolę na 260 stacjach paliw (w tym 120 stacjach LPG), a na 2023 r. zaplanowano 140 kontroli stacji paliw. W 2021 r. przeprowadzono 64 kontrole na stacjach paliw, tj. 45,7% kontroli zaplanowanych i 27 kontroli na stacjach LPG tj. 22,5% zaplanowanych kontroli. A w 2022 r. odpowiednio 53 (tj. 37,9%) i 15 (tj. 12,5%). Tym samym mając na względzie liczbę stacji paliw na terenie województw małopolskiego i podkarpackiego potencjalnie każdą stację paliw kontrolowano by raz na 12 (odnosząc się do wykonania kontroli z 2021 r.) lub co 16 lat (w odniesieniu do wykonania kontroli z 2022 r.). Odnosząc się do przyjętych planów kontroli każda stacja byłaby potencjalnie kontrolowana w okresie nieco ponad czteroletnim (w odniesieniu do planów na 2021 r. i 2022 r.). Jednocześnie OUM przeprowadził legalizację w 2021 r. na 734 stacjach, a w 2022 r. na 621 stacjach²⁸. Mając powyższe na względzie statystycznie poprawność wskazań odmierzaczy na każdej stacji była sprawdzana w cyklu dwuletnim. Zagadnienie związane z planowaniem i realizacją kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych (w tym stacji paliw) zostało szczegółowo opisane w I obszarze niniejszego wystąpienia.

²⁷ Stan na 21 sierpnia 2023 r.

²⁸ Liczbę stacji, na których przeprowadzono legalizację ustalono szacunkowo na podstawie liczby zgłoszeń odmierzaczy paliw.

(akta kontroli str. 640-642, 745, 967, 1645-1648 pliki 1-5)

W przypadku pozostałych użytkowników przyrządów pomiarowych, których działalność jest regulowana, tj. aptek i taksówkarzy, z ogólnodostępnych rejestrów wynikało, że na terenie działania OUM zlokalizowanych jest 1609 ogólnodostępnych aptek oraz 7937 taksówkarzy. W OUM planowano, poza okresowymi czynnościami wynikającymi z poddawania przyrządów użytkowanych w aptekach i przez taksówkarzy prawnej kontroli metrologicznej, także wyrywkowe kontrole tych użytkowników na poziomie 50 rocznie kontroli w aptekach oraz od 20 do 30 kontroli taksówkarzy.

(akta kontroli str. 640-642, 704-710, 970)

Dyrektor podkreślił, że w przypadku taksówkarzy warunkiem otrzymania licencji jest przedłożenie świadectwa legalizacji taksometru.

(akta kontroli str. 251, 254)

OUM oraz każdy z jego oddziałów zamiejscowych posiadał zestawy kolb pomiarowych do przeprowadzenia kontroli odmierzaczy paliw ciekłych oraz zestawy wzorców masy do kontroli wag użytkowych (poza wzorcami wag o dużym udźwigu tj. samochodowych i kolejowych). Ponadto w dyspozycji Urzędu były dwa mobilne stanowiska do kontroli odmierzaczy LPG (wykorzystywane przez pracowników WNiK oraz Wydziału Zamiejscowego w Rzeszowie).

(akta kontroli str. 252, 254-255)

Dyrektor wyjaśnił, że ze względu na rosnącą liczbę stacji LPG planowany jest zakup trzeciego mobilnego stanowiska. Mobilne stanowiska do kontroli odmierzaczy LPG stosowano tylko i wyłącznie do kontroli przez pracowników zatrudnionych w Krakowie i Rzeszowie. Dyrektor zwrócił uwagę, że personel obsługujący mobilne stanowiska do kontroli odmierzaczy LPG musi posiadać odpowiednie uprawnienia z zakresu obsługi urządzeń elektrycznych i pracujących pod ciśnieniem. Dyrektor dodał, że legalizacja tych odmierzaczy prowadzona była w oparciu o działania firm zewnętrznych tj. wykonawców napraw lub instalacji przyrządów pomiarowych obsługujących poszczególne stacje paliw.

(akta kontroli str. 484-485)

W latach 2021-2023 (I półrocze) Dyrektor OUM stosował następujące formy nadzoru, o których mowa w art. 21 ust.1 ustawy Prawo o miarach, w zakresie nadzoru nad wykonywaniem przepisów tej ustawy:

- wydawanie zaleceń pokontrolnych i sprawdzanie stanu ich realizacji - trzy razy (z czego w 2022 r. – jeden raz, w 2023 r. (I półrocze) – dwa razy),
- czasowe wycofanie z użytkowania w drodze decyzji przyrządów pomiarowych, których legalizacja utraciła ważność zgodnie z art. 8n ust. 4 ustawy Prawo o miarach – 12 razy (z czego w 2021 r. – trzy razy, w 2022 r. – dziewięć razy).

(akta kontroli str. 1212-1213, 1219-1220)

OUM współpracował w zakresie nadzoru nad przyrządami pomiarowymi w szczególności z Urzędem Regulacji Energetyki (w obszarze kontroli stacji paliw), czy Wojewódzką Inspekcją Handlową. Współpraca skupiała się przede wszystkim na wymianie informacji o nieprawidłowościach w kontrolowanych punktach. W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki uzasadniające skorzystanie z uprawnień określonych w art. 22 ust 3 ustawy Prawo o miarach tj. wezwania do pomocy funkcjonariuszy policji, jeżeli natrafiają na opór, który uniemożliwia lub utrudnia sprawowanie ustawowego nadzoru.

(akta kontroli str. 498, 968-969)

W latach 2021-2023 (I półrocze) w wyniku kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych prowadzonych przez OUM nałożono 12 grzywn o łącznej wartości 1,7

tys. zł, z czego w 2021 r. – dwie grzywny o wartości 0,2 tys. zł, w 2022 r. – osiem grzywien o wartości 1 tys. zł, w 2023 r. – dwie grzywny o wartości 0,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 1645-1648 plik 1-5)

W kontrolowanym okresie przeprowadzono łącznie 1064 kontrole użytkowników przyrządów pomiarowych (w 18 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. w 1,7% kontroli ogółem), z czego: w 2020 r. – 176 kontroli spośród 1187 zaplanowanych (w czterech stwierdzono nieprawidłowości tj. w 2,3%), w 2021 r. – 368 kontroli spośród 1186 zaplanowanych (w trzech stwierdzono nieprawidłowości tj. w 0,75%), w 2022 r. – 460 kontroli spośród 1186 zaplanowanych (w dziewięciu stwierdzono nieprawidłowości tj. w 2%), w 2023 r. – 60 kontroli spośród 790 zaplanowanych (w dwóch stwierdzono nieprawidłowości tj. w 3,3%). Stwierdzone nieprawidłowości nie miały istotnego wpływu na działalność kontrolowanych podmiotów. Zagadnienie związane z planowaniem i realizacją kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych (w tym stacji paliw) zostało szczegółowo opisane w I obszarze niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 216, 1645-1648 pliki 1-5)

W OUM prowadzony był wspólny rejestr obejmujący skargi, wnioski i petycje, których rozpatrywanie odbywało się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁹. W latach 2021-2023 (I półrocze) do OUM wpłynęły łącznie 53 skargi, z czego: w 2021 r. – 17 skarg, w 2022 r. – 18 skarg, w 2023 r. (I półrocze) – 18 skarg. Skargi te dotyczyły m.in. nieprawidłowych wskazań odmierzaczy paliw na stacjach benzynowych, złej kalibracji wagi, stosowania wagi bez legalizacji na stosiku handlowym.

Szczegółową weryfikacją objęto 10 skarg³⁰, z czego dziewięć dotyczyło nieprawidłowych zdaniem skarżących, działań przyrządów pomiarowych na wybranych punktach oraz jedna skarga dotycząca odmowy przyjęcia wagi do legalizacji w godzinach pracy Urzędu przez pracowników Wydziału Zamiejscowego w Tarnobrzegu. W każdym z dziewięciu przypadków dotyczących skarg odnoszących się do przyrządów pomiarowych przeprowadzono kontrolę we wskazanych punktach, z czego w trzech przypadkach stwierdzono nieprawidłowości (30%) i nałożono mandaty karne w łącznej wysokości 0,8 tys. zł. W przypadku skargi na działanie pracowników Wydziału Zamiejscowego w Tarnobrzegu, Dyrektor OUM przeprowadził postępowanie wyjaśniające, które wykazało zasadność skargi i skutkowało pouczeniem pracowników. W przypadku trzech skarg czas ich rozpatrzenia wyniósł od 35 do 70 dni³¹ licząc od daty ich wpływu do Urzędu tj. po upływie terminu, o którym mowa w art. 237 §1 Kpa. Skarżących nie poinformowano, zgodnie z art. 237 §4 Kpa w związku z art. 36 §1 Kpa, że skarga nie zostanie załatwiona w ustawowym terminie (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 214-223, 675-703, 1645-1648 pliki 1-5)

Szczegółową weryfikacją objęto 30 spraw kontrolnych³² w zakresie przestrzegania przepisów ustawy Prawo o miarach.

²⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 775, ze zm., dalej: *Kpa*.

³⁰ Wyboru dokonano wg osądu kontrolera. Sprawy znak: 1) WNiK-051-2/21, 2) WNiK-051-3/21, 3) WNiK-051-11/21, 4) WNiK-051-5/22, 5) OUM02.WNiK.051.7.2022, 6) OUM02.WNiK.051.12.2022, 7) OUM02.WNiK.051.5.2023, 8) OUM02.WNiK.051.8.2023, 9) OUM02.WNiK.051.6.2023, 10) OUM02.WNiK.051.9.2023.

³¹ Liczba dni kalendarzowych od daty wpływu skargi do Urzędu do wysłania informacji do Strony o sposobie załatwienia skargi i poczynionych przez Urząd ustaleniach.

³² Wybór dokonany metodą losową, w tym: z 2021 r. – cztery kontrole w obszarze handlu i usług, cztery kontrole stacji paliw, trzy kontrole stacji kontroli pojazdów; z 2022 r. – 17 kontroli w obszarze handlu i usług; z 2023 r. – dwie kontrole stacji paliw.

W wyniku weryfikacji ustalono, że upoważnienia i protokoły kontroli były zgodne ze wzorami określonymi w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 2 listopada 2009 r. w sprawie wzorów upoważnień do kontroli, legitymacji oraz protokołów kontroli stosowanych przez pracowników urzędów miar³³.

W przypadku czterech protokołów z kontroli przeprowadzonych w 2022 r.³⁴ stwierdzono, że pracownicy Wydziału Legalizacji OUM nie wskazali godziny rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych. Niezgodność sporządzania protokołów z określonym wzorem w ww. zakresie była przedmiotem nieprawidłowości stwierdzonej przez pracowników Wydziału Nadzoru i Koordynacji w trakcie kontroli wewnętrznej przeprowadzonej w Wydziale Legalizacji³⁵ w II półroczu 2022 r. Dyrektor OUM skierował do Naczelnika Wydziału Legalizacji zalecenia pokontrolne³⁶ dotyczące m.in. pisemnego dokumentowania w protokole kontroli czasu rozpoczęcia i zakończenia kontroli. W odpowiedzi na otrzymane zalecenia Naczelnik Wydziału Legalizacji poinformował Dyrektora o pouczeniu podległych mu pracowników. Na próbie dwóch protokołów z kontroli przeprowadzonych w 2023 r. zweryfikowano, iż zalecenia zostały zrealizowane.

W dwóch przypadkach kontrolę przeprowadzono przed upływem 7 dni od uzyskania od operatora pocztowego informacji o niepodjęciu przez odbiorcę zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli i tym samym, zgodnie z art. 44 Kpa, uznaniem zawiadomienia za skutecznie doręczone (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W 16 przypadkach stwierdzono, że w sporządzonych przez pracowników OUM protokołach kontroli nie zamieszczono zapisów dotyczących sprawdzenia warunków właściwego stosowania przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej, pomimo, że zagadnienie to obejmował zakres tych kontroli (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Każdorazowo przeprowadzono kontrolę formalną ważności dowodów prawnej kontroli metrologicznej, ponadto w dwóch przypadkach³⁷ (stacje paliw) kontrola obejmowała również metrologiczną weryfikację dokładności wskazań odmierzaczy paliw ciekłych.

(akta kontroli str. 225-232, 487-497, 1210-1220, 1224-1561, 1645-1648 pliki 1-5)

Dyrektor wyjaśnił, że w przypadku kontroli formalnej każdorazowo kontrolowane były wszystkie odmierzacze paliw (weryfikacja dowodów legalizacji i cech zabezpieczających), natomiast w przypadku kontroli kompleksowej oprócz czynności przewidzianych w kontroli formalnej, dodatkowo zespół kontrolny przeprowadzał kontrolę metrologiczną odmierzaczy. Wybór ilości przyrządów do kontroli metrologicznej był suwerenną decyzją zespołu kontrolnego. Zazwyczaj kontrola metrologiczna dotyczyła losowo wybranych odmierzaczy różnych rodzajów paliw. Jak dodał, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wskazań odmierzacza, kontrolą były obejmowane kolejne odmierzacze.

(akta kontroli str. 1211, 1216)

W trakcie niniejszej kontroli NIK zleciła OUM, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK, przeprowadzenie:

- w Komendzie Miejskiej Policji w Krakowie (dalej: KMP) kontroli doraźnej dotyczącej wszystkich przyrządów do pomiaru prędkości pojazdów w kontroli ruchu drogowego lub przechowywanych w stanie gotowości do użycia przez tę jednostkę,

³³ Dz. U. Nr 192, poz. 1486.

³⁴ Dotyczy protokołów: 21/P/22 z 21 kwietnia 2022 r., 28/P/22 z 28 kwietnia 2022 r., 29/P/22 z 28 kwietnia 2022 r. oraz 56/P/22 z 8 czerwca 2022 r.

³⁵ Protokół kontroli nr 4-W-22 z 29 listopada 2022 r.

³⁶ Pismo znak: OUM02.WNiK.0911.4.2022 z 13 grudnia 2022 r.

³⁷ Dotyczy protokołów: 5/P/23 z 3 kwietnia 2023 r. oraz 9/P/23 z 11 maja 2023 r.

- na wytypowanej przez kontrolerów NIK stacji paliw na terenie Krakowa kontroli doraźnej dotyczącej wszystkich instalacji pomiarowych paliw ciekłych (w tym gazów ciekłych) i biopaliw ciekłych stosowanych lub znajdujących się w stanie gotowości do użycia na tej stacji,

w zakresie obejmującym sprawdzenie spełnienia wymagań (technicznych i metrologicznych) przez ww. przyrządy pomiarowe; sprawdzenie posiadania przez użytkownika ww. przyrządów pomiarowych ważnych dowodów prawnej kontroli metrologicznej; przestrzeganie spełnienia warunków właściwego stosowania ww. przyrządów pomiarowych.

(akta kontroli str. 777-778, 819-820)

Pracownicy Urzędu przeprowadzili w KMP kontrolę formalną ważności dowodów prawnej kontroli metrologicznej sześciu przyrządów użytkowanych przez KMP. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 779-781)

Kontrola przeprowadzona na stacji paliw obejmowała kontrolę formalną (dowodów legalizacji i cech zabezpieczających) oraz kompleksową (sprawdzenia dokładności wskazań) pięciu odmierzaczy paliw ciekłych (trzech odmierzaczy Pb95 oraz dwóch ON) oraz dwóch odmierzaczy gazu ciekłego LPG. Stwierdzono, że kontrolowane odmierzacze paliw ciekłych posiadały ważne dowody prawnej kontroli metrologicznej oraz nienaruszone, o czytelnych wizerunkach, cechy zabezpieczające urzędu miar. Liczba i wizerunki cech zabezpieczających na kontrolowanych przyrządach były zgodne z opisanymi w świadectwach legalizacji. Kontrola wykazała także, że odmierzacze paliw ciekłych wskazywały odmierzone dawki paliwa z błędem wskazań mieszczącym się w granicach błędów dopuszczalnych +/- 0,5%. W zakresie odmierzaczy gazu ciekłego stwierdzono, że liczba i wizerunki cech zabezpieczających na kontrolowanych przyrządach były zgodne z opisanymi w świadectwie legalizacji. Kontrola poprawności wskazań odmierzaczy gazu ciekłego wykazała przekroczenie granic błędów dopuszczalnych wynoszących +/- 1% odmierzonej dawki paliwa³⁸. W wyniku kontroli nałożono mandat karny na użytkownika w wysokości 0,2 tys. zł oraz wyłączyono ww. przyrządy z użytkowania poprzez nałożenie osłon w postaci naklejek zabezpieczających.

(akta kontroli str. 822-844)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W trzech skargach (dotyczących rzetelności pomiarów na stacjach paliw) spośród 10 skontrolowanych, OUM nie poinformował skarżących o niezłaźnieniu sprawy w ustawowym terminie, co było niezgodne z art. 237 §4 Kpa w związku z art. 36 §1 Kpa. Czas rozpatrzenia przez Dyrektora OUM trzech ww. skarg wynosił od 35 do 70 dni, podczas gdy zgodnie z art. 237 §1 Kpa, organ winien rozpatrzyć skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca.

(akta kontroli str. 217-223, 675-703)

Dyrektor wyjaśnił, że Urząd nie traktuje skarg na działalność użytkowników przyrządów pomiarowych jako skarg w rozumieniu przepisów Kpa, ale przyjęto zasadę, że ich rozpatrzenie powinno nastąpić w ciągu miesiąca. Dodał, że w dwóch przypadkach³⁹ niedotrzymanie miesięcznego terminu wynikało z obostrzeń sanitarnych w okresie COVID-19 oraz braków kadrowych, natomiast w jednym przypadku⁴⁰ opóźnienie wynikało z awarii przepływomierza kontrolnego niezbędnego do przeprowadzenia kontroli na wskazanej przez skarżącego stacji LPG. Odnosząc

³⁸ Odmierzacze wskazywały z błędem wskazań do 1,49% odmierzonej dawki paliwa przy przepływie minimalnym.

³⁹ Sprawy znak: WNiK-051-2/21 i WNiK-051-3/21

⁴⁰ Sprawa znak: WNiK.051.12.2022

się do kwestii nie poinformowania skarżących, że skargi nie zostaną rozpatrzone w przewidzianym terminie, Dyrektor wyjaśnił, że było to spowodowane przeoczeniem. W trakcie kontroli NIK Dyrektor polecił pracownikom każdorazowo w takich przypadkach pisemnie zawiadamiać skarżących o niezakończonym w terminie. (akta kontroli str. 1210, 1214, 1658-1659)

NIK zwraca uwagę, że wpływające do OUM informacje o nieprawidłowościach na stacjach paliw są bezpośrednio związane z działalnością OUM, który legalizuje stosowane na stacjach przyrządy pomiarowe oraz sprawuje nadzór nad użytkownikami tych przyrządów. Tym samym wpływające informacje o nieprawidłowościach są skargami w rozumieniu art. 227 Kpa.

2. W dwóch z 30 zbadanych postępowań kontrolnych⁴¹ (6,7%) pracownicy OUM przeprowadzili kontrolę przed upływem siedmiu dni od uzyskania od operatora pocztowego informacji o niepodjęciu przez odbiorcę zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli i tym samym uznania zawiadomienia za skutecznie doręczone. Stanowiło to naruszenie art. 48 ust. 2 ustawy Prawo przedsiębiorców, zgodnie z którym kontrolę wszczyna się nie wcześniej niż po upływie siedmiu dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli.

(akta kontroli str. 225-232, 1329-1352)

Dyrektor wyjaśnił, że potwierdzenia odbioru zawiadomień były dostarczane przez operatora pocztowego z dużym opóźnieniem (zdarzały się przypadki dostarczenia potwierdzeń po okresie umożliwiającym przeprowadzenie kontroli), co prowadziło do znacznych problemów organizacyjnych, logistycznych i formalno-prawnych. Kontrolujący w celu właściwego zorganizowania czynności kontrolnych wykorzystywali stronę internetową operatora pocztowego, umożliwiającą weryfikację terminu odebrania zawiadomienia podmiotu o zamiarze wszczęcia kontroli. W dwóch ww. przypadkach nastąpiła błędna interpretacja zapisu ze strony internetowej dotyczącego podwójnego awizowania. Jak dodał zobligował podległych pracowników do dochowania szczególnej staranności w celu wyeliminowania tego typu sytuacji.

(akta kontroli str. 1211, 1215-1216)

3. W 16 spośród 30 skontrolowanych przypadków (53,3%) stwierdzono, że w protokołach kontroli nie zamieszczono zapisów dotyczących sprawdzenia warunków właściwego stosowania przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej, pomimo że zagadnienie to mieściło się w zakresie kontroli. Powyższe było niezgodne działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 1234-1290, 1319-1415, 1435-1438, 1545-1560)

Dyrektor wyjaśnił, że spełnianie przez użytkownika warunków właściwego stosowania przyrządów było każdorazowo sprawdzane zgodnie z zakresem kontroli. Z uwagi na fakt, że w praktyce przypadki niewłaściwego stosowania przyrządów występują niezwykle rzadko, przyjęto koncepcję umieszczania w protokole tylko adnotacji o niespełnianiu tych warunków. Jak dodał, w trakcie kontroli NIK wdrożył działania mające na celu zamieszczanie takich zapisów w protokołach kontroli.

(akta kontroli str. 1210-1211, 1215, 1660-1661)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Urząd, co do zasady, prawidłowo realizował zadania dotyczące prawnej kontroli metrologicznej oraz sprawował rzetelny nadzór w zakresie stosowania legalnych jednostek miar i przyrządów pomiarowych. W OUM wyodrębniono komórkę organizacyjną zajmującą się przede wszystkim zadaniami związanymi z nadzorem m.in. nad wykonywaniem przepisów ustawy Prawo o miarach, tj. WNiK.

⁴¹ Dotyczy protokołów kontroli: 66/P/21 z 9 listopada 2021 r. oraz 92/P/21 z 23 listopada 2021 r.

NIK zwraca jednak uwagę, że przy planowaniu kontroli na 2021 r. i 2022 r. nie uwzględniono epidemii COVID-19. Pomimo że już w 2020 r. znacząco ograniczono liczbę wykonywanych kontroli z powodu epidemii, to w planach na lata 2021-2022 zakładano wykonywanie kontroli na poziomie takim jak przed epidemią. W efekcie plan kontroli użytkowników przyrządów pomiarowych zrealizowano jedynie na poziomie odpowiednio 32% i 40%.

Pracownicy OUM prowadzili kontrole rzetelnie i zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości nakładano mandaty karne i wydawano zalecenia pokontrolne. Wprawdzie wystąpiły przypadki załatwiania skarg w terminie powyżej miesiąca to jednak Urząd, co do zasady na bieżąco reagował na wpływające informacje o potencjalnych nieprawidłowościach. Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości w tym obszarze dotyczyła także przeprowadzenia kontroli przed upływem siedmiu dni od daty, kiedy zawiadomienie o kontroli zostało doręczone oraz nie zamieszczania zapisów dotyczących sprawdzenia warunków właściwego stosowania przyrządów pomiarowych w protokołach kontroli. Nieprawidłowości te miały charakter formalny i nie miały wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

1. Niesprawdzenie przyrządów do pomiaru prędkości w wymaganym i pełnym zakresie pomiarowym świadczy o niedochowaniu należytej staranności przy ich legalizacji. Powoduje to istotne ryzyko możliwości podważenia wyników pomiarów przez kierowców i zakwestionowania nałożonych mandatów. NIK zwraca uwagę, że może się to wiązać z koniecznością zwrotu znacznych środków z budżetu państwa z tytułu nałożonych grzywien oraz jednocześnie podważa zaufanie kierujących pojazdami do organów Państwa.
2. NIK zwraca uwagę, że Urząd nie wykorzystał praktyki przedstawionej w Biuletynie Głównego Urzędu Miar *Metrologia i Probiernictwo* dotyczącej sposobu legalizacji odcinkowych pomiarów prędkości. Z tego względu takie same przyrządy pomiarowe (odcinkowe pomiary prędkości) były legalizowane w różny sposób w zależności od urzędu miar przeprowadzającego legalizację.

Wnioski

1. Poinformowanie Głównego Inspektora Transportu Drogowego o nieprawidłowym sposobie przeprowadzenia legalizacji odcinkowych pomiarów prędkości.
2. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie sprawdzenia poprawności wskazań odcinkowych pomiarów prędkości w pełnym zakresie pomiarowym.
3. Uwzględnianie podczas planowania kontroli wszystkich okoliczności mających wpływ na liczbę wykonywanych kontroli.
4. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie prawidłowego dokumentowania czynności legalizacyjnych.

NIK nie formułuje wniosków pokontrolnych w związku z pozostałymi stwierdzonymi nieprawidłowościami z uwagi na działania Dyrektora OUM podjęte w trakcie kontroli NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 3 października 2023 r.

Dyrektor
Najwyższej Izby Kontroli
Delegatury w Krakowie
/-/
Jolanta Stawska

Kontroler
Andrzej Salwiński
specjalista kontroli państwowej
/-/

Kontroler
Aleksander Podsiadło
specjalista kontroli państwowej
/-/